

BYGDEAVIS FOR MOSKENES

Nr. 2 JUNI/JULI 1979 2. årg.

ET HISTORISK NUMMER

- turistsesongen
- kultur-nytt
- pensjonist-turen
- intervjuer

BRUDDA KESJO NEST

Vi som bor her i landet har ikke så mye å bare se for. Vi kan skjelle ut både statsminister og regjering og drive opp med manøveren uten å ryste for at vi blir et bade kortere. Og vi kan bli like hodene sammen en 6 - 8 stykker på på gått uten å risikere å bli tatt vare på av hemmelig politi.

Når selv op vi har det aldri så godt, er det alltid noe som ikke er som det burde. Vi har et stort "snøglår" i veiene.

Det gjelder dem vi jo vet ikke bare veiene i vår kommune, men i hele landet, det viktigste ville vel være å ikke kalle det veier, men heller magel på veier. Da det var på det værste i vår/vinter var det noen som spurte en av godsnuffe-sjåferens om veienes standard etter vinteren. "Veien?" svarte han, "Jeg har ikke sett noen vei!"

At vintersiden på riksvei 19 er heller dårlig, er noe som enhver kan overbevise seg om, enten det gjelder transport med bus eller privatbil. I tillegg til den dårlige vintersiden kommer så råskrapen som er like strømt hver vinter. Mulige overbryg på de værste stedene er jo en tanke, men det vil antakeligvis bli for dyrt, kanskje så dyrt at det vil sprengt et lite før av ansurengeit kvadrant.

Som man ser, det lins til enhver tid noe å klage over selv i vår vintersesongen, men nå er det sommer, og vi får bare gjøre som herom - kaste på osv sorgløst og si til oss sjøl at nå er det noe ordig hver buss.

Vi ønsker våre sambygdinger en riktig lang og god sommer, en sommer som end varer og sel vil konkurrere med den forrige. Det er til pass for oss. God ferie!

Har du stort eller ønsker du å hve for men i arbeidet på andre felt så skriv/mått med oss eller ring:

Kultursektoren 2261
Solvann Pedersen 51191 (800-3430)
Ottar Schistis 91249 (privat)

Storset sendes til:
Kultursektoren i Høekenes, 8390 KVIKKE
Solvann Pedersen, 8392 SANVÅGHN

-fra KULTURFRONTEN

V/kultursektoren

Arbeidsstua På Å

Arbeidsstuene for unger i alderen 3-7 år kom igang sist på høsten i fjor.

Tiltaket var ment som et aktivitetstilbud i organiserte former med spill, sang, formingsarbeid og lek.

En håpet på denne måten både å få ført unge (og eldre) sammen og å tilføre unger (og voksne) idéer om lek og aktiviteter.

Etter vel et halvt års "prøvedrift" stopper vi opp ved Arbeidsstua på Å.

Takket være Å Bedehusforening kunne en ta i bruk bedehuset til formålet - med gratis leie. Og leder-villighet fra Oddbjørg Holmen, Lillian Hansen og Heidi Ringberg. Senere kom også Monica Pedersen inn i bildet sammen med en og annen humor og ungjente som fant tid og interesse for Arbeidsstua.

Slik har Arbeidsstua på Å pågått så å si hver tirsdag i ca. 2 timer. 12 - 15 unger har regelmessig funnet veien til Bedehuset og boltret seg i tegning, maling, leik m.m.

Til jul hadde Arbeidsstua hyggelig avslutning med pakkeutdeling.

I vinter var det hyggekveld i alle Arbeidsstuene med film og kos.

Mange stiller seg nå spørsmålet om dette er noe å bruke tid og krefter på.

Svaret fra ungene er entydig: artig kjempesoy! Frammøteprosenten tyder også på at ungene har sett fram til tirsdagene.

Hva sier foreldrene fra Tind og Å? Ei mor mener det er fint å kunne sende ungene et sted en sjelden gang. Et par andre beklager at de så sjelden får tid til å være med selv. Om tiltaket forøvrig mener de at det er enestående i Barneåret, og de håper det kan fortsette til høsten.

GLADE BARNEÅRETS TAKKER LEDERE OG ANDRE FOR LÆRERIKE TIDER I ARBEIDSTUENE.

menighetssekretæren har ordet:

Etter anmodning fra redaksjonen for vår utmerkede bygdeavis er jeg blitt bedtom å skrive litt om hva arbeidet mitt går ut på - og det gjør jeg så gjerne.

Kombinasjonsstilling.

Først av alt er det vel kanskje naturlig å fortelle litt om hva slags stilling man er ansatt i. Det er en såkalt kombinasjonsstilling, hvor den ene halvparten dreier seg om menighetssekretær i Flakstad prestegjeld, og den andre delen som distriktsekretær i Lofoten..

Hovedoppgaven i denne kombinasjonsstillinga er å drive kristent ungdomsarbeid. Og det er jo ikke alltid like lett. Ikke minst når en tar i betraktning de store geografiske områdene som man arbeider innenfor. Dessuten er det ikke alltid like lett å få til ei rett prioritering i arbeidsmengden mellom det å være menighetssekretær og distriktssekretær. Det var dette med å tjene to herrer....., men nok om det.

Ungdomsarbeid.

Det er altså kristent ungdomsarbeid jeg først og fremst driver med. Og arbeidsoppgavene i den sammenheng er mange og varierte. Eksempelvis: Besøke - og drive ungdomsklubber, arrangere kurs for ledere, være med å planlegge - og gjennomføre leirer, konfirmanntarbeid og være med på forskjellige weekender.

Så det er nok av ting å henge fingrene i. Ja, av og til blir det i meste laget. Men selv om det er slitende noen ganger, så er det et veldig rikt arbeid jeg får lov å delta i. Rikt på den måten at en får den ære å bli kjent med mange unge, og dessuten får en leve sammen med dem i deres hverdag. Og idenne sammenhengene prøver jeg da etter beste evne å formidle det som betyr mest; at Jesus Kristus lever og at Gud slett ikke er død.

Når det gjelder arbeidet i Flakstad så lider det under mangel på leder-krefter. Pr i dag så har vi ungdomsklubb på Ramberg på og Sørvågen, Ingres på Reine og barnegruppe på Ramberg. Målet er jo å få til aktiviteter på alle plasser i prestegjeldet. Men som sagt: mangel på ressurser hindrer dette.

"Voksenarbeid"

I kraft av menighetssekretær får jeg også mye kontakt med voksne mennesker, noe jeg setter stor pris på. Menighetsfester, konfirmanntfester og eldrefester, hører også med til arbeidsoppgavene. Og den kontakten jeg gjennom disse arrangementene får med befolkninga, er av uvurderlig betydning.. Ikke minst fører arbeidet med konfirmanntene til en del kontakt med foreldregenrasjonen.

Og så må jeg få lov å nevne våre kjære medborgere Reine sykestue og Sørvågen Aldershjem. Disse besøker jeg jevnlig, tar med gitaren og bibelen, og spiller og har andakt for dem. Disse eldre som vi har i vår midte, er i sannhet en taknemmelig forsamling å være sammen med. Vi har mye å lære av dem.

Kombinasjonsstillingen fører også med seg ikkeså rent lite kontorarbeid. Nå er vi jo så heldig å bo i et stort hus på Reine sånn at jeg får ha kontor hjemme. Det er vanskelig å unngå papirmøllen, også for en menighetssekretær.

Til slutt er det bare å si at jeg trives i arbeidet, og at familien som helhet stortrives her i Lofoten.

Hilsen

Leif Larsen.

Deltakere
samlet til
kurs i
klubbarbeid.

PENSJONISTENE PÅ

Vi har vel noen og enhver merket at det er god aktivitet i pensjonistforeningene i Moskenes. Det har vært arrangert turer for medlemmene, og "pensjonist-festene" har hatt stor oppslutning - av både av gammel og ung.

Olaf A Bendiksen har i 6 år vært formann i pensjonistforeninga på Reine som har 30-40 medlemmer. Han forteller at i år vil pensjonistturen gå til Vasa i Finland:

- Det blir en 7-dagers tur, med buss. Alt er ordnet, overnatting, omvisning o.l. Vi har sjøl arrangert det hele, med hjelp av sosialsjefen. Den 24. juni drar vi avgårde.

- Er det stor oppslutning om turen?
- Vi må være 40 påmeldte for at den økonomiske rammen skal holde. Turen vil koste 1030 kr. pr. person - helpensjon. For øyeblikket har vi noen plasser ledig, men vi håper turen skal være fulltegnet snart.

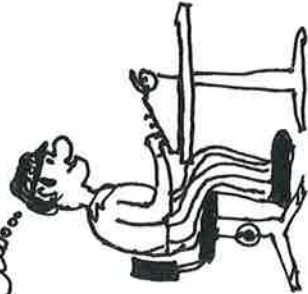
- Og dere har penger nok til turen?
- Ja, vi har fått tilskudd fra kommunen, fra Lions Club og litt fra sparebanken. Ellers har pensjonistfestene gitt gode inntekter.

Olaf trur det blir en vellykket tur. Pensjonistene har jo gode erfaringer med slike turer. De to siste årene har de vært med hurtigruta til Bergen, og turene har vært svært trivelige.

REDAKSJONEN

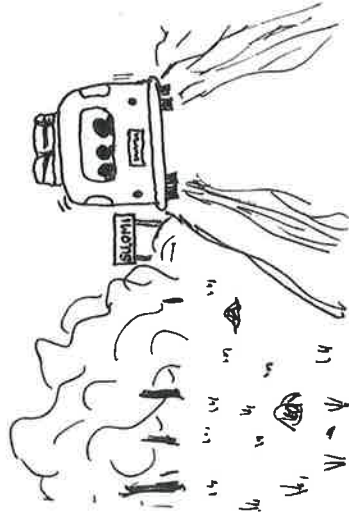
De som er med denne gang:

Dagfinn Bjørnsen (ansv. red.)
Anne Brit Schiøtz
Morten Hagen
Ann Karin Odinsen
Trond Bendiksen
Solrun Pedersen
Kjell Olav Kransvik
Ottar Schiøtz
Sven Asbjørn Korneliussen
Elever fra Sørvågen ungdomsskole.

BUSSTUR TIL VASA

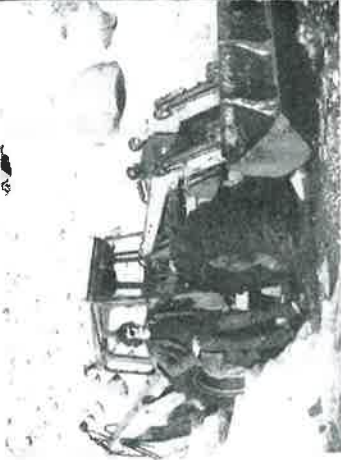
Vi ønsker Olaf Bendiksen og pensjonistene en god tur til Finland

- Det er ikke alle som har anledning til å dra. Og det er uttrykt ønske om en kortere tur til Svolvear, noe som flere kan bli med på.

- Det betyr mye for gamle mennesker å møtes. Pensjonistforeningene gir god utspreidelse. Og foreningene har nå også fått meir å si for pensjonistenes livssituasjon i og med at pensjonistforbundet har fått forhandlingsrett med sosialdepartementet.

fra bruktbilmarkedet i MOSKENES

HVIS DET SKULLE VÆRE NOEN

SOM ER I BESITTELEE AV

LIKKENDE VRAK SOM DE OVEN-

FOR, SÅ KONTAKT BYGDEAVISA.

FRAMTID FOR FISKERINÆRINGA?

INTERVJU MED ODDLEIF NILSEN OG ROLF BENDIKSEN

- Havforskernes spådommer for 79- sesongen gikk i oppfyllelse.
- 69/70-årgangen av skrei er om- trent utryddet.

Dette var utgangspunktet for vår sam- tale med to av de tre fiskerilags- formennene i kommunen, Oddleif Nilsen (ON) for Åkran, og Rolf Bendiksen (RB) for Reine. Vi gjengir her første del av intervjuet. Andre del følger i neste nummer.

(Vi gjør oppmerksom på at disse to ikke bare representerer sine respekt- ive fiskerilag, men også for en del legger fram sitt private syn på enk- elte saker. Dertil er intervjuet sterkt forkortet, noe som kan bidra til at enkelte utsagn blir noe unyansert, og derfor kanskje også unøyaktig framsatt.)

TRÅL OG SNURREVAD

BFM: Truer dagens fiske eksistens- grunnlaget?
ON: Jeg tror den største trusselen mot fiskestammen er trålerne, som tar fisken i havet før den kommer inn til gyting.

RB: En skal være klar over at Lofot- fisket ikke utgjør noen stor trussel for bestanden. (ca. 10% av totalkvant. vår arm.) Det er klart at snurrevaden

8

lønnsomhet hele året, uten å gå i bøylene, slik trålerne må. Større satsing på sjarken vil derfor kunne gi flere muligheter.

For flere havner, f.eks. Å, er sjarken den eneste reelle mulig- heten, større båttyper har Tind som eneste alternativ. Differens- iering av lånebetingelser etter hjemmehavn kan være en mulighet.

Dessuten: De dyre båttypene er til hinder for rekrutteringa til fisker-yrket. Fiskarbankens låne- prioriteteringer fører til at ungdom ikke får lån til sjark-kjøp. Kravet om egenkapital er også et hinder, i og med at interessert ungdom må gå veien om fiskekjøper for å skaffe seg

miske forpliktelser, slik at de kanskje vil spørre seg om pengene og "uavhengigheten" virkelig er verd slitet.

Årsaker til krisa i fiskerinæringa?

RB: Jeg tror vi må tilbake noen år for å finne årsakene, til den tida filetanleggene ble bygd opp i Finn- mark. Dette ble opptakten til en ond sirkel, hvor tråler-opptapping var en naturlig følge av kravet om jevn råstoff-tilgang. Men trålernes kapa- sitet ble for stor. Land-anleggene måtte bygges ut, og følgen var at trålernes kapasitet ble for liten. Slik fortsatte utbygginga, uten tanke for ressursene i havet.

Forts. side 27

båt. Og er man først så langt, er husmannstida med pliktarbeide ikke langt unna.

RB: Fiskarlaget har jo krevd at til- bakebetalingstida på lån i Fiskar- banken forlenges. Kort tilbake- betalingstid og høye renter er i dag et viktig bidrag til forsert uttak av fiske-ressurser.

ON: Ungdom som starter med fiske, som har familie og nytt hus, må jobbe hardt for å klare de økono-

ON: Norge har hele tida vært for behjelpelig overfor andre nasjoner. I stedet for å følge Islands eksempel og beholde ressursene for oss sjøl, har vi lært andre nasjoner opp, som så har kommet opp hit og hentet fisk fra vårt eget spiskammer.

RB: Ved grenseutvidelsene har Norge dessuten gitt alt for lange overgang- sperioder. Vi har vært alt for lun- kne, og latt andre fiskerinasjoner få slippe til for lett. I tillegg

9

(har du hørt den nye)

VISEKLUBBEN

Viseklubben startet opp i fjor høst etter initiativ fra kultursekretæren. Det var et entusiastisk gjeng ble med i dette nye tiltaket. Siden er vi blitt noe færre, og klubben består nå av 10-12 medlemmer som møtes hver torsdag kveld.

Dette første året har vært noe famlende og til tider litt tungt, men vi synes sjøl at viseklubben har utviklet seg slik at vi kan begynne å sette visse krav til kvaliteten og

reportoir (- kanskje høres det ikke slik ut for andre). Vi har ingen spesielle formål for valg av viser, og vi prøver oss på ting vi liker. De eneste reglene vi har, gjelder oppmøte.

Fra høsten av håper vi at nye folk blir med. Klubben trenger spesielt en habil gitarist. Oppstarten etter sommerferien vil bli kungjort gjennom oppslag.

Trond Bendiksen
(viseformann)

Hans og Olav var ungarer begge to og Olav var viden kjent for sin fortreffelige saktmodighet, og sine omtenkssomme replikker.

En kveld de to satt over en toddy, sa den ordrike Hans:

- Æ låne en mainn 100 krona før fleire måna sia, og æ ha krevd han fleire gonga,

men igår ba han mæ å reise tel heivete. Ka æ ska gjær, ka du vill rå mæ tel..?.

Etter en pause kom svaret:

- Reis ikkje !

Skipper Leonard var en kjeftsterk fyr, men han tenkte ikke alltid like grundig over sine utbrudd. En dag stakk han munntøyet ut av side vinduet i styrehuset og ropte:

- E dokker mange mainn i maskjin ?

- Vi e' tre, svarte man der nedeifra.

- Kom opp halvparten ! bæljet Leonard tilbake.

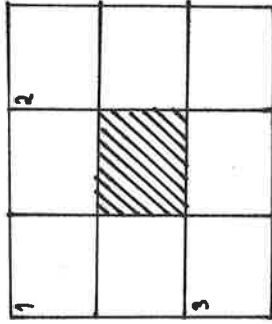
FLIR DOKKER?

Kjerringa hadde fått seg ny sykkel, påmontert siste nytt: fotstøtte. Dette hendte mens mannen var på Finnmark-fiske. Da han ringte heim for å høre tien, sa ho til han:

- No har e fått me en svensk modell, han står av se sjøll!

KRYSSORD

KRYSSORD.

Vannrett:

- 1) Organisasjon omtalt i dette nummer.
- 2) Sier Kari.

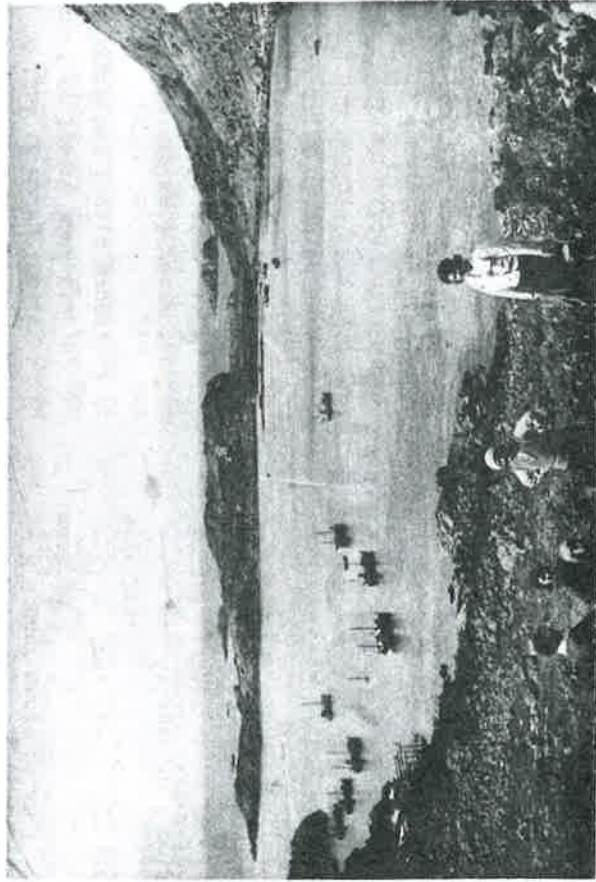
Loddrett:

- 1) Aktiv organisasjon på Hamnøy.
- 2) Karl sier det.

hei & ha

FRA GAMMEL TID.

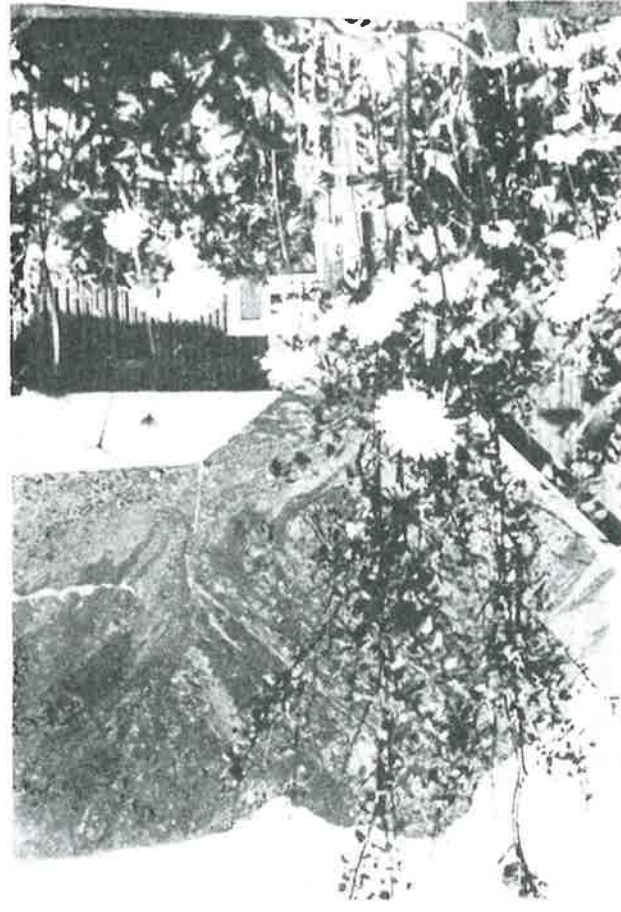
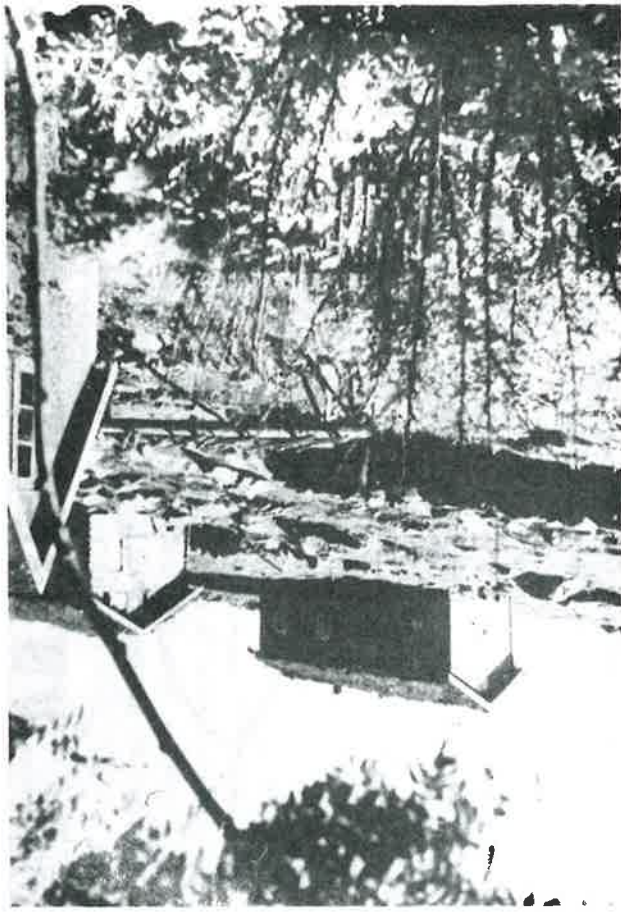
slik så det ut

Hellivågen sommeren 1937.

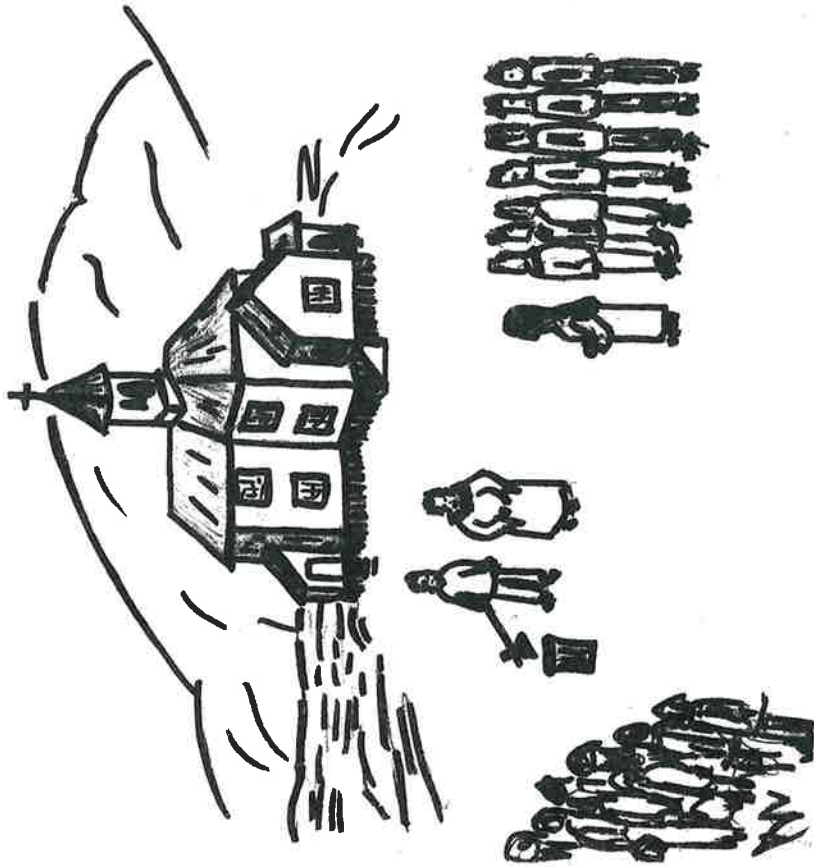

"dar kjem dampen..."

Rundt 1950 ble alle værene på Yttersida avfolket. Dette er et glimt fra Høll-1937, et livskraftig og driftig samfunn i minst 500 år. I dag står bare murene og vitner om fordums storhet.

TENNES-KASPARA

Kaspara ble født på Rødøy, Helgeland, 1. aug. 1770. Som barn og i tidlig ungdomsår var hun "et dydseksemplar av en kvinne". Hun var kraftig, hadde fint, mørkebrunt, langt, bølgende hår. Store, mørke øyenbryn over dytblå øyne. Hun var en sjelden vakker kvinne med et sjarmerende vesen. Hun var dessuten flink til å spille harpeleik og synge.

Hun ble i tidlige ungdomsår bedrøtt i kjærlighet av en skipper-sønn fra Lerøy (Lurøy?). Dessuten for han med løgn om henne, noe som førte til at hun satt i fengsel i over et år før man oppdaget at hun var uskyldig. Alt dette ble en hard knekk for Kaspara, og etter disse hendeisene forandret Kaspara karakter og omtales siden somen "falden" kvinne.

Familien Tennes flyttet til Reine da Kaspara var 25 år (1795). Under 1. verdenskrig utførte Kaspara mange helteedder. Flere av hennes brødre og hennes eneste søster ble drept i krigen.

I juli 1814 ble det holdt en fredsfest på Reine. Stemninga var høy og brennevinet fløt. En mann fra Hammøy forlyst seg med Kaspara på denne festen, og han skjenket både seg selv og henne temmelig full. Etterpå begynte han å skryte av hvordan han hadde "merket" soldater under krigen. Kaspara reagerte sterkt på hans uttalelser, og man prøvde å få henne til å roe seg ned, men det lyktes ikke. Kaspara tar en jernstang og slår i hodet på forloveden og han ligger død på bakken.

Kaspara blir satt i en kjeller. Hun erkjenner seg skyldig i alle tiltalepunkter og godtar dødsdommen med en "overfrimodighet uten sidestykke". Syv 2) høyfødere som fikk sin dødsdom ved samme anledning, brøt sammen da de fikk dommen. I vente på henrettelsen ble ble Kaspara overført til Sakrisøya.

Den 18. okt. 1814 henrettes de syv høyførerne, og så ble det Kasparas tur. Hun er iført hvit kjole "nesten som en brud" og har bind for øynene. Hun ber om å få ta vekk bindet fra øynene, for å se de som er henrettet før henne, før hun går helt fram til henrettelsesstedet. Hun opptrår hele tiden meget rolig og synger salmer og ber bønnen.

Den som utførte henrettelsen var en svensk skarpretter, Albert Jahnsen, som var forvist til Lofoten på livstid p.g.a. forbrytelser han hadde begått under krigen.

Like ved den gamle kirkegården på Moskenes kan man kanskje også i dag se en jordhaug overvokst med mose og lyng, og under den skal man finne graven til Kaspara og de syv høyførerne.

Kaspara hadde før sin død testamentert sine penger, 450 spesiedaler (11.800,-) til bygdas fattigste enke, Susanne Olsen.

Fotnote:

1. Krigen 1809 - 1814 var en krig mellom Frankrike (Napoleon) og Danmark/Norge på den ene side og England, Preussen, Sverige, Østerrike og Russland på den andre side. (Napoleon ble slått).

MOSKENES-GRUVENE

- en kort bergverkhistorie -

Det som her vil komme frem om gruvene på Moskenes har vi fått av to eldre menn i kommunen. Sigfred intervjuet den ene av disse, Peder Jørgensen, Moskenes (han er ca. 80 år).

De to gruvene ble startet like før første verdenskrig (1914-1918). Årstallet er usikkert, men alle er enige om at det var mellom århundre-skifte og nevnte verdenskrig.

I gruvene fant man glimmer, kvarts, gneis og granitt, men det var feltspaten de utvant mest av. Den ble knust og sendt bort med båter. Senere ble den benyttet til porse-len som ble laget kopper og liknende av.

Moskenes - et historisk sted.

Det står bare noen rester igjen av bergverksaktiviteten på Moskenes.

Om gruvene er det å fortelle at den ene gruva går litt på skrå nedover og er ca. 10 m dyp.

Ledelsen: Vi har forstøtt det slik at det var konsul Hammer (dansk) som begynte med gruvedriften. Det sies også at ledelsen var svensk. Vi vet at det arbeidet kvinner der, og at de var fra Tind og Moskenes (da må vi vel anta at det var noen fra de andre stedene også).

Maskinene var vistnok svenske. De hadde tauhei som ble brukt til å frakte steinene til steinknuseren. Noen arbeidere, både kvinner og menn, skilte ut feltspaten fra de andre steinene på transportbåndet, som ble dratt av en 2-takts solarmotor. Motoren og steinknuseren stod inne i et skur. Transportbåndet var også dekket.

Det var to kaier, en støpt og en treka. Den ene gikk langt ut over vågen og var utstyrt med skinner for vognene. Båtene lå ytterst og tok imot feltspaten. Havna var så dyp og stor at malm-båter og også en stor hurtigrute kunne legges til der. Det sies at ca. 8 - 10 båter har lastet ved disse kaiene.

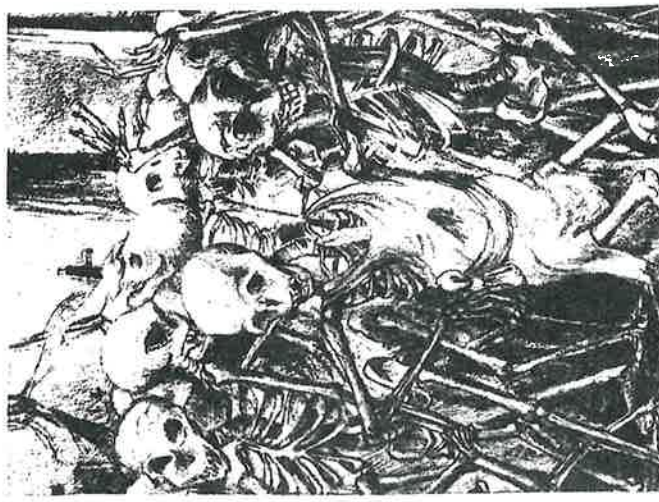
Fortsettes s. 17

„DAUINGS-EDVARD”

(LITT UHYGGE)

For ca. 100 år siden bodde det en mann på Reine som het Edvard. Han ble forfulgt av de døde, så alle kalte ham for "Dauings-Edvard". Han kunne sitte og spise, eller han kunne ligge og sove, men når de døde kom, måtte han bli med dem på kirkegården.

Husverten til Edvard likte ikke dette, så en gang de døde kom på besøk, slapp han hunden sin inn i rommet for at han skulle ta dem. Han hørte bare et stygt skrik, og hunden kom løpende ut med halen mellom beina. Da så husverten at hodet til hunden var skjævt, og siden den gang fikk Edvard og alle de døde være i fred.

HERMÅNNSDALEN

Så gikk det da slik til at han rak i land i Hermannsdalen. Ja, ja - tenkte Hermann - her må jeg vel slå meg til - dersom jeg skal holde det jeg lovet. Så gikk han over til Bunesfjorden - for å se om han kunne finne folk. Der fikk han se ei jordgamme der det sivet røyk ut av takkullet. Hermann kikket ned i røykhullet og der fikk han se ei gammel kjerring. Han gikk inn i gamma - og fortalte kjerringa om forliset - og om det han hadde lovet, men kjerringa sa at han kunne få datteren hennes, som var voksen. Så feiret de bryllup og så slo de seg ned i Hermannsdalen.

SAGNET OM HVORDAN DE FØRSTE MENN-ESKENE KOM TIL HERMANNSDALEN.

Det var en gang for lenge - lenge siden. Ei jekt kom seilende langs yttersia av Moskenesøya, - ombord på denne jekta var det en av mann-skapet som het Hermann. Så seilte jekta seg opp i et av de mange fallene - som yttersia er så rik på - og forliste. Hermann var den eneste av mannskapet som kom fra det med livet i behold, han ba til Vårherre der han rak med strauken på en planke - og lovt at der han kom tillands - der skulle han slå seg ned, og det første kvinn-folk han møtte skulle han gifte seg med.

6.klasse
Reine skole

KYSTHULER PÅ MOSKENESØYA

Bli med på et spennende registreringsarbeid.

Tromsø Museum har kontaktet oss for å få opplysninger om kysthuler her i kommunen. Vi har hørt navn som Koll-kjellarn (Refsvikhula), Kuhellarn (Refsvik og Hell), Trollholta (Hell), Pukhella (Tind), Hartvikhula (Retne) og Hamnøghula, men vi vet ikke nøyaktig hvor de ligger alle sammen, heller ikke høyde over havet, størrelse og om det er knyttet sagn og fortellingen til dem. Kanskje det også finnes flere huler på inner- eller ytterstida.

FLERE TYPER HULER

Berghuler i forskjellige utforminger er vanlig i Nord-Norge. I høyfjellsgg-ende fjellstrek er huler et resultat av ytre nedtærende krefter som forvitring og massebevegelser.

I kalkholdig fjell kan det dannes lange, sammenhengende ganger. Disse huler er særlig utbredt i Nordland. Ansakn er at kulldioksyd i rennende vann har evnen til å løse opp kalk.

Kysthuler fins ute på øyene og i fjordene i Nord-Norge. Denne hulestype varierer i form fra små innhakk til hull tvers gjennom fjell, for eksempel gjennom Tongkatten og Sleiksøya. Det er påvist at slike huler kan være tilholdssted for mennesker i eldre tider. Kysthuler er dannet av havet i tiden da det stod høyere enn nå.

Det er kysthulene Tromsø Museum er interessert i å få registrert og bedre kartlagt.

REGISTRERINGEN

De opplysninger museet er interessert i å få om kysthulene, er for det første nøyaktig beliggenhet. Deretter er det av stor interesse å få vite hvor høyt hula ligger over havet. Personer høyden er over 25 m, har havet neppe dannet hula, og en har å gjøre med en annen type hule.

Refsvikhula på NV-siden av Moskenesøya. Merk oppsprekningen av fjellet. Foto: Magnar Pettersen.

HVORFOR REGISTRERE KYSTHULER ?

Da innlandsisen gikk lengst ut under siste istid (for omlag 20 000 år siden), lå iskanten helt ute på kontinentalsokkelen utenfor Moskenesøya. På grunn av isveksten ble fordskorpa presset ned, slik at da øya våk omsider ble isfri, stod havet mye høyere i forhold til land enn i dag.

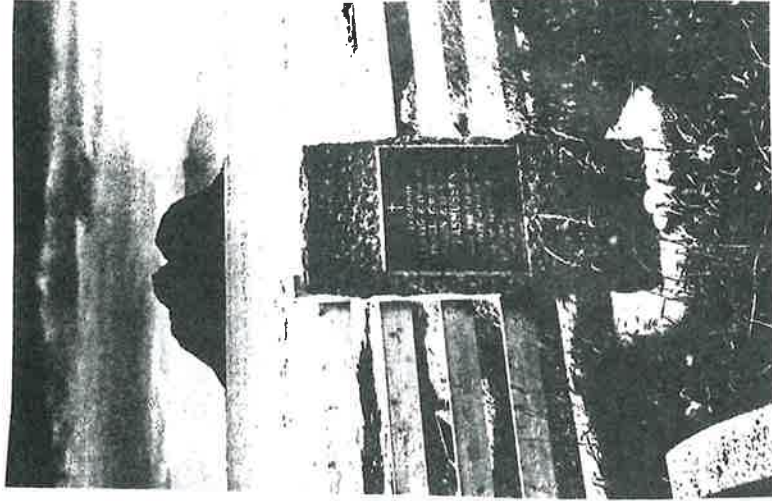
(Se kartet) Det vil si at Avannet var en fjordarm, Glåpen ei øy, Sørvåg-vannet og Tindsvannet buktet og at Vorfjorden var forlenget med Festhøls-vannet. Et eid på ca 300 m skilte mellom Bunesfjorden og havet på yttersida. Det mest av de bebygde plassene må ha ligget under havoverflata. (Arkeologen E. H. Havnø mener å ha funnet rester etter stein-alderbosetting innerst i Adalen og under Kollfjellet ved Sørvåg.) Det er kysthuledannelsen fra denne periode vi er interessert i å få registrert. Kysthulene kan hjelpe oss til å avsløre hvor høyt havet har stått. En oversikt vil også kunne fortelle om havets evne til å utforme huler. Det ville selvfølgelig være overraskende interessant hvis man også kunne finne huler som har vært brukt av mennesker i eldre tider. Gamle sagn i tilknytning til huler er også av interesse.

Mosken og Stokkvikmulen.

For lenge siden bodde det et troll som het Mosken langt ute i havgarden. Dette trollet blei lei av å være eneboer, og ville finne seg ei brud. Den eneste som han kunne tenke seg å ha til brud var Festhellmøya, men hun ville ikke ha ham.

En gang Mosken var ute og fisket traff han Stokkvikmulen, en stygg risehøvding. Da Stokkvikmulen også var interessert i den samme trollmøya, ble de enige om å kidnappe henne. Men det var på den betingelsen at de skulle ha henne sammen.

Stokkvikmulen hadde et stort gilde for alle trollene omkring. Men mjøden var en trolldrikk så alle sovnet. Når alle sov på sitt beste skulle risehøvdingen blafr med lyset, og det var et tegn på at nå kunne Mosken komme å hente den fagre Festhellmøya. De skulle møtes ved Glåpen ved Sørvågen, men Mosken kom ikke så langt. Midt mellom Vårøy og Lofotodden ble han trett og satte seg for å hvile, og der sovnet han. Da han våknet var han helt stiv. Senere fikk han høre at Reinebringene, en av trollmøya en av tro

en av brødrene til trollmøya, hadde våknet av trolldomsdvalen. Da han så at søsteren var borte ble han rasende. Han vekte de andre brødrene, og sammen dro de ut for å lete etter tyvene. Mosken ble gjordt til stein der han satt, og havet skulle bestandig fosse rundt føttene hans. Slik ble Moskenstraumen til.

Det gikk ikke likere med Stokkvikmulen. Brødrene rispet et sår fra høyre hofta til venstre skulder på ham. Så bar de risehøvdingen til Stokkvik og gjorde ham til stein. Vi kan enda se ham den dag i dag, og såret er en stor sprekk i fjellet.

ulykkesdagen på vestfjorden

11. FEBRUAR 1849

tekst: Lars Hansen
melodi: Jack Berntsen

Den åttende blåste og herjet sydvesten
ga tre dagers landligge for hver båt
På søndag ellevte stilnet det av
og alle mann ut for å trekke opp bruk
Plutselig sto hele havet i kav
Søndag den ellevte februar i atten hundre og førtini
Da omkom på Vestfjorden fem hundre mann

De reiste opp masten og kappet av lina
med fem klør i råseilet bar det mot land
Men sjøen var veldig med storm
iffa nordvest
det grunnbrøt på steder som ellers var trygge
Kavmannen sporet sin seilende hest
Søndag den ellevte februar i atten hundre og førtini
Da omkom på Vestfjorden fem hundre mann

En tønne med tau i ble kastet forgjeves
fra land for å berge fra båt som ble knust
Tilbake sto skrik mot et rasende hav
som pisket seg opp i et frådende rokk
Mann etter mann fikk en tang pyntet grav
Søndag den ellevte februar i atten hundre og førtini
Da omkom på Vestfjorden fem hundre mann

På land sto de tause med knyttende never
I brottet ble båt etter båt brukket ned
Fra Lofoten, Salten og Helgeland med
I snerrrende, glefsende, hylende fokk
druknert det mann fra hvert nordlanske sted
Søndag den ellevte februar i atten hundre og førtini
Da omkom på Vestfjorden fem hundre mann.

Før turistsesongen:

STOR-BESØK

TIL REINE?

At rorbucamping er blitt ettertraktet, skulle være manifestert i ryktene om at forbundskansler Helmut Schmidt skal være rorbucamp turist i sommer.

Hvilke forventninger har man ellers for turistsesongen? Vi har hatt telefonsamtale med Mary Eliassen og Hartvig Sverdrup om deres planer.

- På Hamnøy har vi drevet på med reingjøring av buer som har vært i bruk i vinter, forteller Mary Eliassen. Men alt fra pinsen har vi de første rorbucampere - fra Leknes Helseforbundsforbund. Vi har 14 buer og alt er opptatt fra 20. juni.

- Hvilke nasjonaliteter dominerer?
- Isommerferien er det flest nordmenn her. Men fra august venter vi mange tyskere. De har en litt annen ferietid i Tyskland.
Rorbucamping er blitt svært populært, og Mary Eliassen merker det på etterspørselen på rorbuer:
- Det virker som Hamnøy er godt kjent rundt om i landet, såvel som i utlandet. Og aktiviteten omkring bruygginga har ikke satt noen demper på turist-sesongen.

22

HOLD BYGDA REIN!

Natursvinrim fra Sörvågen

Skyller og skall - i hopetall -
Rusk og plast - står last og brast -
Åsj og bæsje - kliss og klæsje -
Ligger og koser - i plastikk - poser -
Venter på tur - til å komme ut i Moder natur,
Ærend på posten - avfall fra kosten -
Mot sentrum settes kosen - i handa dingler posen -
på brua kikkas til alle kanter -
det kan jo være lure fanter -
kommer til å se - det som skal skje.
Om ingen ser det - så bare slapp'a -
Hiv posen rett i laksetrappa.

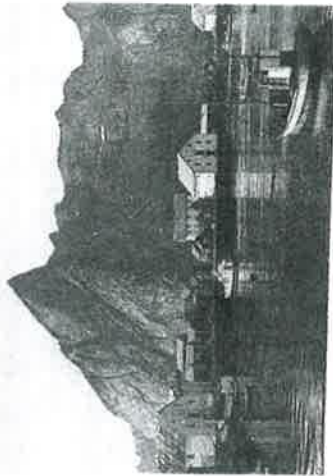
SIC TRANSIT GLORIA MUNDI
(Således forgår verdens herlighet)

Vi har merket en stadig større tendens til forurensning ute i naturen -. Alle som går rundt med åpne øyne kan ikke unngå å se hvordan plastvesker - melkekartonger og allskens skitt ligger slengt alle steder.

Vi oppfordrer med dette alle som har litt renslighets - sans - å være med på å støtte en opprensningsaksjon - en aksjon for å få svineriet samlet sammen og brent.

HUSK: Plast i alle former råtner ikke - det eneste som hjelper er bål og brann.

23

Hartvig Sverdrup forteller at det er besøket av Helmut Schmidt som oppstår all oppmerksomhet for sommeren. Men ennå er det hele bare under planlegging. Det er i midten av juli at forbundskansleren er ventet.

- Ellers venter vi en jevn strøm av turister, sier Sverdrup. Det har nok hatt en viss reklameeffekt at Reine er blitt kåret til "Norges vakreste sted." Men Reine har ikke de helt gode tilbudene til turistene. Selv om vi har ei Kro på stedet, er det synd at de tilreisende ikke kan få seg et glass øl.

Også på Reine venter man mest nordmenn i sommermånedene. Men mot høsten er det franske turister som inntar rorbueene.

en skole for hele bygda

- et sted å møtes - et sted å lære

Skolerådet i kommunen går inn for I. Egne kurstillbud. å åpne skolen for alle voksne. Et håp er at skolen for framtida kan bli en møteplass for alle aldersgrupper - et sted for trivelig samvær og læring.

Store beløp bevilges hvert år til drift av skolene. Det er vel på tide at ressurser (administrasjons-apparat lærerkrefter, lokaler, utstyr mm) utnyttes fullt ut til beste for de enkelte og hele bygda.

Skolerådet uttaler blant annet at det er registrert interesse blant en del eldre ungdom og voksne mennesker II. Deltakelse i skolens fagtilbud. for å delta i undervisning i grunnskolefag, med eller uten eksamen som siktemål. Det synes å være to veier å gå for å kunne tilby interesserte undervisning i grunnskolefag.

Ifølge lov om voksenopplæring er skole-tillagt ansvaret for all voksenopplæring på grunnskolenivå.

Skolerådet vil anbefale at skolestyret eventuelt i samarbeide med kulturstyret (som i voksenopplæringsloven er tillagt ansvaret for voksenopplæring utover grunnskolenivå), så snart de har tid, tar dette forslaget opp til behandling. Skolerådet håper at vi allerede fra høsten 1979 kan gi voksne tilbud om deltakelse i undervisningen på grunnskolenivå.

WIL DU GÅ MER PÅ SKOLE?

TIL ALLE VOKSNE (over 16 år) I MOSKENES KOMMUNE

Har du lyst til å gå mer på skole? Har du bruk for mer utdanning med tanke på videre skolegang, arbeid eller hjelp til dine barn? I så fall har vi bruk for å høre fra deg.

Skolestyret kommer kanskje i løpet av våren til å uttale seg om voksne skal gis tilbud om undervisning i grunnskolefag (mattematikk, norsk, samfunnsfag, naturfag, engelsk, kristendom) og valgfag (se vedlagte oversikt). Skolestyret kommer kanskje også til å ta stilling til om voksne skal få delta i undervisningen sammen med skoleelevene (på dagtid) og/eller om undervisning/kurs skal legges til kveldstid. Det kan også være viktig å vite hvem av de interesserte som ikke kan motta undervisningen i lofotsesongen.

"Har du lyst (kan du kanskje) få lov".

SEND INN TIL MOSKENES SKOLESTYRE, REINE INNEN 1. AUG.

Jeg er interessert i å delta i følgende valgfag (sammen med elevene i 8. og 9.).

Jeg ser helst at undervisningen blir lagt til:

Dagtid (skoletida)	☐
Ettermiddagstid	☐
Kveldstid	☐
Bare om høsten	☐
Like gjerne vår som høst	☐
Bare vår	☐

Kryss av ett alternativ.

Jeg er interessert i å delta i undervisning/kurs i følgende grunnskolefag:

Dagtid (skoletida)	☐
Ettermiddagstid	☐
Kveldstid	☐
Bare om høsten	☐
Like gjerne vår som høst	☐
Bare vår	☐

Kryss av ett alternativ.

FOLK LÅNER FLERE BØKER

Ja, det er faktisk tilfelle. På tross av både TV og ukeblader har utlåntallene for Moskeneres folkebibliotek gått opp fra 2089 eks-emplarer i 1977 til 2726 i 1978.

Årsaken? Ja, det kan vi spekulere på. Fast ansatt bibliotekar, faste åpningstider (se nr 1779 av avisa) og flere bøker spiller vel inn.

Nye biblioteklokaler på Reine og bokkasser i Fjordan og på Søvvdgen vil forhåpentligvis heve utlåntallet ytterligere.

Velkommen! Så en liten "titt" i bibliotekets hylter:

NORD-NORSK LITTERATUR.

ØYFOLKET - Bygdebok for Værøy.
Bind 1 og 2.

VALGFAG FOR VOKSNE (forts.)

Jeg ønsker å ta eksamen i fagene:

Andre voksenopplæringskurs jeg kunne tenke meg (se vedlagte oversikt):

NAVN: _____
ADR: _____

Hilsen skolesjefen og
kultursekretæren

moskener.

Krigen kom, det ble dårlige tider, og man fikk vanskeligheter med økonomien. Det fortsatte til at bankene, som ikke var statsgaranterte som i dag (dvs. står inne for de midlene bankene har), fikk store problemer. Vi har nå kommet til 1980-81. Folk som hadde plassert pengene sine i banker, tapte dem. Det ble veien fra rik til fattig for mange. Næstene fortalte om dårlige tider, og en dag kom en båt og tok moskibetene.

Det ble sagt at de skulle reiseres, noe som forhindret arbeiderne. De syntes det var rart at alle muskibetene skulle repareres samtidig. I Sverige dro med båten. Vi var ikke om Konaul Humber reiste samtidig, men da ble reist på et løfte man skulle komme tilbake - det ble det ikke. De fleste arbeidene fikk ikke lønn på slutten, men hvor lenge de arbeidet uten fortjeneste, vet vi heller ikke. Faren til vårt annet intervjuobjekt var av de heldige som fikk sine penger, fra 10 år gammel da gruvens ble stengt, og da er vi omkring 1920, da av skolens elever har vært at året 1924 var året da det var slutt på gruvedriften.

Peder Jørgensen får bygget de to arbeidsbrakene som stod igjen etter at ledelsen reiste. De stod der i påvente av at driftten skulle komme igang igjen, men de ble forlatt av tidens tann - sammen med steinkugler og kule.

TENNES-KASPARA

2. Blant de syv høyfornedrens var fopden i lofoven og Væstø-rålen - samt to marilangaster fra Svanstid (Andstad). De hadde løst en engelsk Mar-of-vev (krigsskip) inn i Nappstrømmen.

3. Da retterplassen for hele lofoven på denne tid øste for-
fikk, var på Moskener - på en voll like bak haugen ovenfor
kirken - ble fangens holdt i et maust i Fiskskeivag i påvente
av henrettelsen.

framtid..

har f.eks. søvjet fått en alt for stor loddehvete. (60/40 forureng.)
RM: Kan det tenkes at vi kan samle fiske-ressurser og arbeidspladser ved å gå over til bedre utnyttelse av rafteromr., f.eks. ved å gjøre slagforulling av lønnsomt?

ON: Forveiling er lønnsomt, men det er langt for utslagsgrunde, man det vil være galt å stille seg avvisende til tanken.

RB: En eventuell maskerulling i fiskerierne må starte på land. Som det i dag er, eksporterer vi fiske, fops og alltid uforbedlet som vi importerer forbedlet.

ON: Det er satsen for land på ny varskamst/viasrånsulling.

RB: Dette tror jeg skyldes at kort-siktig profitt i alt for stor grad har vært målet for fiskeripolitikken har vært og vil fortsette. Man kunne kanskje ha gått 5 personer arbeid i videreforedling der nå to personer holder i salting og forsendelse. Målet om flere arbeidsplasser vilker for profitt-motivet.

(Forts. neste nr.)

MER OM VALGFAG:

Valgfag. fra høsten 1979/80 ved Sørvågen skole

Tysk, båtførerkurs, foto, heimkunnskap, maskinskriving, elektro, kroppsvøving, tekstil, sløyd, fiskerifag, brigde, internasjonal folkedans, avisgruppe, musikk-gruppe (vise-sang og gitarspill), sosialfag-gruppe og brevkurs.

Noen forslag til voksenopplæringskurs:

Garnbøting, svangerskapskurs, trafikkopplæring (teorikurs), gitarkurs/visesang, tegnekurs/malekurs, vevkurs, sykurs, sveisekurs, Nordnorsk lokalhistorie, engelsk og andre skolefag, førstehjelp, kystskipperkurs, navigasjonskurs, bil og motorlære (reparasjonskurs), motorsykkkelkurs, plastbåtkurs, rosemåling, kurs om heim og heimplass, handelsskolefag, sykepleie, vi og våre barn.

en fortsatt GOD SOMMER

ønskes av redaksjonen.